

ZAPAŽANJA UKRAJINSKOGA KOLEKCIONARA IGORA DIČENKA

Igor Dičenko, povjesničar umjetnosti i kolekcionar iz Kijeva, također je bio gost i sudionik simpozija o ukrajinskoj avangardi održanog u Zagrebu veljače 1991. Kako je Igor Dičenko predsjednik Kluba kolekcionara u Kijevu, zamolili smo ga za razgovor o privatnim kolekcijama.

● Molimo Vas da nam nešto kažete o Vašoj kolekciji, njezinim specifičnostima, te kada ste i kako započeli sakupljati?

I. D.: – Jedan sam od rijetkih sovjetskih kolekcionara koji se specijalizirao za modernu umjetnost i klasičnu avangardu. Posebno preferiram našu Ukrajinu Atlantidu, nestalu i poluzaboravljenu umjetnost dvadesetih i tridesetih godina. Svijet danas dobro poznaje rusku avangardu ali vrlo malo zna o ukrajinskoj. Počeo sam kolekcionirati sa 16–17 godina, kao srednjoškolar a nastavio kao student Umjetničkog instituta. Nisam tada imao mnogo novaca, nešto sam zaradivao od honorara pišući za novine i radio, i počeo sam tada kupovati nepoznate umjetnike. Nitko nije u to doba, krajem šezdesetih, kupovao djela formalista, a na mene su i prijatelji gledali kao na crnu ovcu. Naprimjer, kupio sam sliku Maljeviča, tada nepoznatog umjetnika, za cijenu jednih traperica. Bilo je to prije dvadesetak godina, a danas je situacija sasvim drugačija. Danas se više ništa od klasične avangarde ne može kupiti, a na tržištu se pojavljuju falsifikati za koje kolekcionari daju goleme novce.

Moja zbirka ima više tisuća slika, crteža, grafika, a posjedujem i odličnu arhivu s rukopisima i pismima umjetnika, fotografijama djela koja su zaboravljena i uništena, sakupljam i palete, kistove i olovke poznatih umjetnika, u zbirci imam kistove Majakovskog.

● Priredena je izložba Vaše kolekcije u Moskvi, kada i u kojoj galeriji?

I. D.: – Izlagao sam u Galeriji Mars, specijaliziranoj za likovnu umjetnost, u svibnju i lipnju 1990. godine. Predstavio sam dvjestotinjak radova iz svoje kolekcije: slika, crteža, rukopisa, knjiga, sve iz ukrajinskog avangardnog perioda.

● Da li ste tom prilikom tiskali i katalog kolekcije?

I. D.: – Nažalost, nisam. Nitko izvan naše zemlje ne shvaća da je tiskanje kataloga posao koji iziskuje pola života, a ja nisam toliko hrabar da se upustim u takav pothvat. Imam samo jedan katalog svoje kolekcije, izdan u povodu izložbe djela iz moje zbirke održane u rezidenciji ambasadora SAD u Moskvi, koju su vidjele mnoge ugledne ličnosti.

● Djela iz Vaše kolekcije su tražena za izložbe u zemlji i svijetu?

I. D.: – Mnogi muzeji i galerije iz čitavog svijeta mi se svakodnevno obraćaju da pozajme djela iz kolekcije. Kada se pripremala izložba *Paris – Moskva* u Centru Georges Pompidou – Beaubourgu (godine 1979., op. J. V.) bio sam jedini ukrajinski kolekcionar koji je dao nekoliko slika iz svoje kolekcije za izložbu. To je zapravo bio prvi izlazak moje kolekcije na svjetsku umjetničku scenu i početak promocije ukrajinske avangarde.

Poslije toga davao sam slike za izložbu *Umjetnost i revolucija u Tokiju*, zatim Beču, Budimpešti i za više gradova u Sovjetskom Savezu.

Osim spomenute izložbe moje kolekcije u Moskvi, priredio sam izložbe u Lenjingradu, Dveru i Kijevu. Prošle jeseni izložba moje kolekcije bila je prikazana u državnom Ruskom muzeju u Kijevu, a prije pedeset godina u istome muzeju održana je posljednja izložba živućeg Maljeviča. Za mene taj podatak ima vrlo simbolično značenje i potvrđuje da je vrijeme naš najveći filozof i da radi u našu korist, pomažući nam da živimo misleći na ostvarenje svojih ideja u budućnosti.

● Prikazuje li se danas u stalnim postavima Vaših muzeja klasična avangarda?

I. D.: – Da, nešto od klasične avangarde može se vidjeti u našim muzejima, ali se mora znati da oni općenito nemaju bogate zbirke avangarde. Tek se spojem djela iz muzeja i privatnih kolekcija može dobiti jasna slika te naše Atlantide ukrajinske avangarde. I zagrebačka izložba (Ukrajinska avangarda 1910.–1930. u Muzeju suvremene umjetnosti, op. J. V.) pokazuje da se izuzetna djela nalaze u privatnim kolekcijama.

● Vi ste predsjednik Kluba kolekcionara u Kijevu. Recite nam nešto o Vašem strukovnom udruženju, za nas zanimljivom utoliko što mi takvih udruženja nemamo?

I. D.: – Ideja o udruženjima kolekcionara potekla je prije nekoliko godina od Sovjetskog fonda za kulturu, a na inicijativu književnoga kritičara i kolekcionara Ilije S. Zilberštejna. On je svoju izvanrednu kolekciju poklonio državi, i tražio da se osnuje Muzej privatnih kolekcija. Meni se osobno ta ideja ne sviđa jer imamo malo dobrih, kvalitetnih kolekcija, a i u njima ima drugorazrednih djela koja na taj način dospijevaju u muzej. S druge strane Zilberštejn je imao pravo da je to način da se kolekcije ne raspačavaju i ne uništavaju. Zanimljivo je da je u Kijevu prije jednog stoljeća postojao Klub kolekcionara antikviteta, čiji su organizatori bili Rubljev i Prahov. Djelatnost kluba se vremenom ugasila i sada nakon stotinu godina inicijativa je obnovljena. Teško je reći koliko ima kolekcionara u Klubu jer ima niz zbirki s malo radova, a smještenih u lijepim povijesnim ambijentima. Međutim, ima 10 do 20 kolekcija u Kijevu i drugim ukrajinskim gradovima koje posjeduju svjetski poznata imena.

Većina kolekcionara iz našeg Kluba sakuplja stariju umjetnost – od ikona do prerevolucionarne umjetnosti. Moja je kolekcija jedna od rijetkih koja se bavi klasičnom avangardom.

● Kako je klub organiziran i koji su mu ciljevi rada?

I. D.: – Kijevski Klub kolekcionara nije formalno udruženje, nema oficijelne sastanke niti regularni forumski rad. Povremeno se sastajemo, u muzeju, razgovaramo o našim strukovnim problemima ili raspravljamo o pojedinim temama.

Inače je naš cilj promocija ukrajinske umjetnosti općenito, a posebno njezine avangarde. Dakako, i suvremene umjetnosti jer moramo poznavati rad živućih umjetnika, moramo misliti na 21. stoljeće.

● Čuli smo da se u Moskvi razmišlja o osnivanju Muzeja suvremene umjetnosti, da li takvih inicijativa ima i u Kijevu?

I. D.: – Za sada postoji samo ideja, želja, a nemamo ni jednog zida

budućeg muzeja. Tražili smo da se za tu svrhu adaptiraju neki od postojećih starih objekata, ali nije bilo sluha ni za tu soluciju. U Kijevu ne postoji ni galerija specijalizirana za sustavno predstavljanje recentne umjetnosti. Situacija je u tom pogledu teška jer se grad opredijelio za gradnju objekata druge namjene: restorana, hotela, poslovnih prostora, te za sada nema mjesta za ideju o muzeju.

● Vratimo se Klubu kolekcionara, koji su to problemi vaših članova o kojima raspravljate i koje pokušavate riješiti?

I. D.: – Svakako je jedan od problema zaštita naših kolekcija, njihovih vrijednih predmeta. Zatim, ne manje važan je problem restauracije. Na sreću, ja sam završio posao restauriranja slika, a sada počinjem restauriranje zbirke grafike. Na tom poslu rade restauratorske radionice naših muzeja i specijalni centri za restauriranje. Postoji i problem prostornog smještaja zbirki. Ako je kolekcionar poznati građanin, recimo doktor, odvjetnik, inženjer, on ima prostran stan i mogućnost smještaja zbirki. Ja nemam takve mogućnosti pa sam svoju kolekciju pohranio u depo muzeja.

● Izdaje li Vaš Klub neku publikaciju, časopis?

I. D.: – Postoji samo časopis sovjetskog Fonda za kulturu »Naše naslijeđe« koji se tiska u Londonu, u nevelikoj nakladi jer je zanimljiv samo za selekcionirani krug čitalaca. U njemu se donose prikazi o privatnim kolekcijama, a u redakciji je bilo dogovora da se posebno prikažu ukrajinske privatne kolekcije u jednom od sljedećih brojeva.

● Budući da postoji više udruženja kolekcionara, da li se kolekcionari u Sovjetskom Savezu međusobno poznaju, druže? Da li Vi, na primjer, poznajete svoje kolege koji sakupljaju klasičnu avangardu i poznajete li sadržaj njihovih kolekcija?

I. D.: – Da, mi se međusobno poznajemo i družimo se. Osobno poznajem gotovo sve kolekcionare klasične avangarde i stotine i stotine radova iz njihovih kolekcija. One koje nisam vidio namjeravam posjetiti. Postoji običaj da kolekcionari između sebe razmjenjuju umjetnine, premda ja ne volim taj način popunjavanja zbirki.

Znate, kolekcionari su posebna vrsta ljudi, vrlo osobeni, poput umjetnika. Još je Freud zaključio da je karakter kolekcionara muški jer je muškarac taj koji želi posjedovati – vlast, žene, novac te vrijedne predmete. I doista, većina kolekcionara su muškarcima, premda ima među nama i žena, tako je na čelu Kluba kolekcionara u Lenjingradu starija gospođa koja sakuplja skulpture i drago kamenje.

Za kolekcionara je njegova kolekcija izvor radosti ali i tragedija njegova života.

● Što namjeravate dalje, kako vidite budućnost Vaše kolekcije?

I. D.: – Prije dvije godine započeo sam stvaranje kolekcije recentne umjetnosti mladih autora. Obišao sam mnoge gradove, posjetio mnoge ateljee i napravio odličan izbor djela koja nisu komercijalna. Smatram sebe i promotorom suvremene umjetnosti, pa kad priređujem izložbe iz svoje kolekcije, onda uz poznata imena, recimo Maljeviča, Rodčenska, Popove, izlažem i poneko djelo nepoznatog mladog umjetnika koji na taj način biva promoviran, publika ga zapazi, uoči njegove vrijednosti. Kako volim rad mladih umjetnika, nastojim da im pomognem, i financijski.

Zatim, želim kolekcionirati radove nepoznatih umjetnika, recimo likovna djela filmskih redatelja ili pisaca. Na primjer, već imam u zbirci crteže čuvenih redatelje Ejzenštajna, Paradžanova i Hamdamova. Također želim kolekcionirati djela naivne umjetnosti, planiram posjetiti Armeniju i kupiti nešto slika od tamošnjih naivaca. Imamo mi izvanrednu naivnu umjetnost, posjedujem dvije slike Marije Primačenko, stare seljanke iz sela blizu Černobilja koja ima autentičnu slavensku filozofiju.

Zanimam se i za umjetnost djece, što također namjeravam kolekcionirati. Dakle, projekata za budućnost ima mnogo.

Primljeno: 25. 2. 1991.

Razgovor vodila i prevela s engleskog jezika:
Jadranka Vinterhalter

SUMMARY

The story of the Ukrainian Collector Igor Dichenko

Jadranka Vinterhalter

Igor Dichenko, art historian and collector from Kiev, began collecting as a 16 or 17 year old boy, to eventually acquire a collection of several thousand paintings, drawings, prints, rich archives and a library. He specialized in works of the Ukrainian avant-garde of the 20ies and 30ies, which are particularly valuable in his collection. He daily receives requests from museums and galleries all over the world to lend them works from his collection for exhibitions. He has now begun collecting contemporary fine art and Ukrainian naive artists. I. Dichenko is the Chairman of the Collectors' Club of Kiev and he pointed out the activities and aims of this society.